

twee maanden later hier en daar in de illegale nieuwsbulletins melding gemaakt. Met het gebeurde te Putten lag dat anders: de illegale pers berichtte er spoedig over, zij het kort, en ieder die Putten passeerde (dat waren in oktober maar vooral in de maanden die volgden, tien-, ja honderdduizenden personen uit het westen des lands die naar het oosten en noorden op 'hongertocht' waren), zag met eigen ogen de aangerichte verwoestingen en stellig hebben velen hunner ter plaatse vernomen dat honderden mannen naar het concentratiekamp Amersfoort en vandaar met onbekende bestemming naar Duitsland waren weggevoerd. Toen reeds werd 'Putten' een begrip. De Duitsers waren er als brandstichters en slavenhalers opgetreden, zulks in de periode waarin zij zich in het westen des lands bovendien als rovers hadden ontpopt. Wat men daar had zien verdwijnen: schepen, autobussen, auto's, fietsen, dekens en kledingstukken, vormde overigens slechts een klein deel van het totaal aan goederen dat van september '44 af door de bezetter uit Nederland werd weggesleept, en het is die meer algemene roof welke wij thans te beschrijven hebben.

Nederland wordt leeggeroofd

Mogen wij, zoals wij eerder deden en nu opnieuw in de titel van deze paragraaf doen, het begrip 'roof' gebruiken? Wij menen van wel. Bij het zich toeëigenen en wegslepen van goederen uit Nederlands bezit kunnen wel soms vorderingsbewijzen afgegeven zijn, zoals bij de vordering van dekens en kledingstukken het geval was, maar dat betekende niet anders dan dat de oorspronkelijke eigenaren een papier van hoogst twijfelachtige waarde in handen kregen; zij moesten afwachten of de Nederlandse overheid de financiële middelen zou bezitten om over te gaan tot uitbetaling van de vastgestelde waarde der verdwenen goederen en zij dienden wel aan te nemen dat die bedragen, zo zij ooit werden uitbetaald, niet voldoende zouden zijn om er (en wanneer zou dat weer kunnen?) gelijkwaardige goederen voor aan te schaffen. Trouwens, in wijder verband beschouwd kwamen die vorderingen er op neer dat de Duitse staat nog dieper bij de Nederlandse in de schuld kwam te staan dan toch al het geval was en hoe zou die Duitse staat na de verloren oorlog ooit die schuld kunnen betalen? Dezelfde situatie deed zich voor wanneer men in plaats van een vorderingsbewijs geld kreeg: de Nederlandse gulden (en de Duitsers konden van oktober '44 af weer over ongelimiteerde